

1981/82:144

Tisdagen den 11 maj

Kl. 15.00

Förhandlingarna leddes av tredje vice talmannen.

1 § Anmälan om kompletteringsval till utskott

Anf. 1 TREDJE VICE TALMANNEN:

Centerpartiets partigrupp har som suppleant i finans- och skatteutskotten under Rolf Anderssons ledighet anmält hans ersättare Tore Fritzson.

Tredje vice talmannen förklarade vald till

suppleant i finansutskottet

Tore Fritzson (c)

suppleant i skatteutskottet

Tore Fritzson (c)

2 § Justerades protokollet för den 3 innevarande månad.

3 § Tredje vice talmannen meddelade att *Sven Johansson* ansökt om ledighet från uppdraget som riksdagsledamot under tiden den 12 maj–den 11 juni på grund av personliga angelägenheter.

Kammaren biföll denna ansökan.

Tredje vice talmannen anmälde att *Kersti Johansson* (c) skulle tjänstgöra som ersättare för *Sven Johansson*.

Om arbetsplanen för omläggningen av väg 202 i Karlsborgs kommun

4 § Svar på fråga 1981/82:359 om arbetsplanen för omläggning av väg 202 i Karlsborgs kommun

Anf. 2 Kommunikationsministern CLAES ELMSTEDT:

Herr talman! Sten Svensson har frågat mig när regeringen avser att avgöra ett ärende beträffande fastställelse av arbetsplan för omläggning av väg 202 vid Sätra.

Efter sedvanlig remissbehandling avgjorde regeringen ärendet vid regeringssammanträdet den 6 maj 1982.

Anf. 3 STEN SVENSSON (m):

Herr talman! Jag ber att få tacka för svaret på min fråga.

Min fråga har tydligen föranlett regeringen att bestämma sig, och det var på tiden. Vi har inte så gott om arbetstillfällen att vi har råd att vänta ytterligare. Ärendet har ju legat på regeringens bord sedan den 10 juli 1981.

Det borde vara angeläget att få det här projektet igångsatt, så att samordning kan ske med den i kompletteringspropositionen aviserade byggnationen av bron över Brösundet. Båda projekten syftar ju till att förbättra förbindelserna till det primära rekreationsområdet Tiveden, vars utbyggnad samhället kommer att satsa på i annat sammanhang.

Med hänsyn till den förväntade ökade belastningen genom turisttrafiken finns det ytterligare skäl, utöver sysselsättningsskälet, att påskynda ombyggnaden av den aktuella vägen.

Av svaret framgår inte vilket alternativ regeringen har valt. Kan kommunikationsministern ge besked om innebörden av regeringens beslut i detta avseende?

Anf. 4 Kommunikationsministern CLAES ELMSTEDT:

Herr talman! Det är klart att jag kan ge besked. Jag svarade på den fråga som Sten Svensson ställt, när regeringen skulle fatta beslut. Det har varit en omfattande remissbehandling av ärendet, som det brukar vara. Många olika synpunkter och uppfattningar har redovisats. Innebörden av beslutet är att regeringen i stort sett har fastnat för det alternativ som länsstyrelsens lekmanastyrelse har gått på, nämligen att man skall ta fram ett bättre kostnadsunderlag för det alternativ som innebär – nu minns jag inte exakt platsernas namn – att man går närmare den stora sjön, som var ett av områdena i sammanhanget.

Vi har alltså gått på länsstyrelsens förslag och inte på vägförvaltningens. Eller rättare sagt: Beslutet innebär att man skall ta fram ett bättre underlag för att de kostnadsjämförelser skall kunna göras som måste ske innan man kan ta ställning.

Anf. 5 STEN SVENSSON (m):

Herr talman! Det här var ju ett intressant besked. Det innebär att arbetet inte kan startas inom den närmaste tiden, eftersom det nu blir en ny omgång.

Såvitt jag kan förstå återförvisas ärendet till länsstyrelsen.

Om man tittar på länsstyrelsens yttrande, som avlämnades den 11 augusti 1981, vilket jag nämnt i min fråga, så finner man att länsstyrelsen vid det tillfället sade att man inte hade några ytterligare synpunkter att framlägga. Det innebär att man från regeringens sida klart hade kunnat säga vilket alternativ som skulle utföras och sedan sätta i gång arbetet. Regeringens nu fattade beslut medför att ärendet återigen kan komma tillbaka till regeringen, eftersom vi kan utgå från att det, oavsett vilket beslut länsstyrelsen fattar, blir ett förnyat överklagande.

Anf. 6 Kommunikationsministern CLAES ELMSTEDT:

Herr talman! Jag kan naturligtvis inte uttala mig om huruvida det blir nya överklaganden. Men jag tror inte att det skall behöva ta särskilt lång tid att ta fram kostnadsunderlag för en plan enligt det södra alternativet.

Det är givetvis litet otillfredsställande att fatta beslut när, som i detta fall, länsstyrelsens lekmannastyrelse har en annan uppfattning än vägmyndighe- ten. Det är skälet till att regeringen har tagit den ståndpunkt som den har gjort.

Anf. 7 STEN SVENSSON (m):

Herr talman! Då kan man fråga sig varför regeringen dröjde så länge. Ärendet har ju, som jag nyss påpekat, legat på regeringens bord sedan den 10 juli 1981. Varför gick man inte tidigare till länsstyrelsen och begärde ytterligare upplysningar? Det är anmärkningsvärt att denna tid har fått gå utan att man har vidtagit några åtgärder och att ärendet har dragit ut på tiden på detta sätt. Om regeringen hade velat fatta ett beslut, hade den kunnat göra det.

Får jag fråga kommunikationsministern om han är beredd att vidta sådana åtgärder att arbetet kan starta så snart som möjligt och att vi före valdagen kan se vilket alternativ som blir förverkligat?

Anf. 8 Kommunikationsministern CLAES ELMSTEDT:

Herr talman! Jag vet inte om valdagen plötsligt har blivit någon sorts vattendelare. Däremot vet jag att man inte kommer att behöva särskilt lång tid för att ta fram detta underlag.

Anf. 9 STEN SVENSSON (m):

Herr talman! Jag ber att få tacka för dessa kompletteringar. Jag hade en känsla av att man ville skjuta på ett avgörande i detta ärende. Det låg då nära till hands att misstänka att man ville försena det så, att man inte behövde ta slutgiltig ställning förrän efter valdagen. Med hänsyn till kommunikations- ministerns svar hoppas jag emellertid att han är beredd att driva på så att vi kan få detta förverkligat, helst redan i sommar.

Överläggningen var härmed avslutad.

*Om överförandet
av posttransporter
från järnväg till
landsväg***5 § Svar på fråga 1981/82:360 om överförandet av posttransporter från järnväg till landsväg****Anf. 10** Kommunikationsministern CLAES ELMSTEDT:

Herr talman! Åke Svensson har frågat mig hur jag ser på den utveckling som består i att en allt större andel av posttransporterna går på landsväg.

Avgörande för postens val av transportsätt är hur det tillgodoser postens intresse av att ge bästa möjliga service till en låg kostnad. I de allra flesta fall har posten funnit att järnvägen är det bästa alternativet för långväga transporter.

Det är också av allmänt intresse att långväga landtransporter går med järnväg. Jag utgår därför ifrån att postverket, med utgångspunkt i kravet på god service till låg kostnad, i största möjliga utsträckning väljer järnvägs-transporter.

Anf. 11 ÅKE SVENSSON (c):

Herr talman! Jag ber att få tacka kommunikationsministern för svaret på min fråga. Att jag har tagit upp den beror på två saker, dels om det kan anses samhällsekonomiskt riktigt att överföra posttransporter från järnväg till landsväg då man från samhällets sida uppmanar människorna att åka med kollektiva färdmedel, dels också att det finns risker för att servicen försämras för många människor. Så kommer att ske i det fall som jag pekat på i min fråga, nämligen indragningen av postkupén på sträckan Kalmar–Alvesta. På grund av en tidigareläggning av hämtningen från Kalmar kommer en del orters möjligheter att få med posten till Alvesta att försämrats.

Kommunikationsministern säger i sitt svar att han förutsätter att postverket löser det här på bästa sätt. Det hoppas jag också, men jag hade kanske den förhoppningen att kommunikationsministern skulle ha sagt att regeringen skall följa denna och liknande frågor, så att inte glesbygderna drabbas av försämringar i servicen genom åtgärder där de samhällsekonomiska vinsterna är svåra att förstå för enskilda människor.

Anf. 12 Kommunikationsministern CLAES ELMSTEDT:

Herr talman! Jag har vid tidigare tillfällen här i kammaren uttalat synpunkter i linje med det som Åke Svensson nu hade hoppats på. Jag understryker gärna än en gång att jag inte har någon annan uppfattning än han har. Men det kan i konkreta fall finnas skäl att, för att upprätthålla en hygglig service, vidta vissa förändringar. Det kan ibland ta sig uttryck i att transporter flyttas från järnväg till landsväg.

Jag vill understryka att det från postverkets sida inte finns några som helst ambitioner att flytta över transporter just från järnväg till landsväg. Men det kan naturligtvis inte uteslutas att det i något enskilt fall, som jag nämnde, blir på det sättet, beroende av omständigheter som är svåra att rent allmänt precisera.

Anf. 13 ÅKE SVENSSON (c):

Herr talman! Om jag får tolka detta inlägg så att man från kommunikationsministerns och departementets sida följer denna fråga med uppmärksamhet är det ändå ett fall framåt. Jag tror att man från postverkets sida kanske har gått litet för långt, men om min tolkning av det kommunikationsministern sade är riktig är jag tacksam för det.

Överläggningen var härmed avslutad.

6 § Svar på fråga 1981/82:361 om kommunikationerna till Västerbottens inland**Anf. 14 Kommunikationsministern CLAES ELMSTEDT:**

Herr talman! John Andersson har med hänvisning till SJ:s ändring av tidtabellen den 23 maj i år frågat mig om jag avser att vidta några åtgärder för att kommunikationerna till Västerbottens inland inte skall försämrats.

Jag vill först klargöra att enligt de ramar som riksdagen dragit upp är det statens järnvägar (SJ) självt som fattar beslut i tidtabellsfrågor. Självfallet strävar SJ efter att göra sådana förändringar i trafiken som är så bra som möjligt. Därmed ökar resandet och SJ får ett bättre resultat.

De förändringar som SJ nu gör vid tidtabellsskiftet i maj innebär också, enligt vad jag erfarit, förbättringar för många resande både till och från Norrland. På exempelvis inlandsbanan förkortas restiden för resenärerna samtidigt som antalet persontåg utökas. Tyvärr blir det dock i vissa fall någon försämring. Det gäller för resande på eftermiddagen från Ådalen till Västerbottens inland, där en anslutning mellan tågen i Hoting inte längre passar. Anledningen till ändringen är att trafiken på inlandsbanan snabbats upp samt att det pågår omfattande banarbeten i området.

Jag anser att det är angeläget att tågtrafiken i Norrland kan förbättras. Härigenom kan Sverige göras "rundare", och vi kan få fler människor som väljer tåget. Regeringens vilja att satsa på järnvägen i Norrland har också följts upp i sysselsättningspaketet för ett par veckor sedan, där drygt 82 milj. kr. avsåg åtgärder just i denna landsdel – åtgärder som gör att tågtrafiken kan bvgas ut och bli snabbare, bekvämare och rationellare.

Anf. 15 JOHN ANDERSSON (vpk):

Herr talman! Jag får tacka för svaret.

I min fråga konstaterar jag att SJ den 23 maj ändrar sina tidtabeller, så att det inte längre blir möjligt att med tåg, på eftermiddagen, ta sig från Ådalsområdet till Västerbottens inland. Nu svarar kommunikationsministern att det är SJ självt som fattar beslut i tidtabellsfrågor, men att SJ självfallet strävar efter att göra sådana förändringar i trafiken som är så bra som möjligt. Det är ett riktigt påpekande att restiden på inlandsbanan kommer att förkortas efter denna omläggning men att det tyvärr i vissa fall blir någon försämring. Man måste ändå ställa frågan, om det inte hade

Tisdagen den
11 maj 1982

Om SJ:s trafikservice i Strömsund

funnits någon möjlighet att göra de här förbättringarna utan att försämringar inträdde på andra håll. Jag vet inte om det är riktigt att nöja sig med att bara konstatera att det blivit en försämring, när det i själva verket är så att resandet på eftermiddagen från Ådalen omöjliggörs. Det kommer ju inte att gå att som nu åka på eftermiddagen från Ådalsområdet till Västerbottens inland. Alternativet blir då att resa med bil eller, i den mån det är möjligt, landsvägsbuss – busstrafiken här tror jag är väldigt dåligt utbyggd, och det finns knappast några busslinjer som passar i det här fallet.

Detta stämmer inte heller med vad kommunikationsministern säger i slutet av svaret, nämligen att vi skall försöka få fler människor att välja tåget. Med denna tabelländring stänger man ju ute dem som kan tänkas åka just med de här lägenheterna.

Jag skulle vilja fråga kommunikationsministern om han ändå inte kan tänka sig att medverka till att man undersöker om det finns möjlighet att få fram andra lösningar, som inte omöjliggör för människor att åka med de här aktuella lägenheterna.

Överläggningen var härmed avslutad.

7 § Svar på fråga 1981/82:364 om SJ:s trafikservice i Strömsund

Anf. 16 Kommunikationsministern CLAES ELMSTEDT:

Herr talman! Sven Henricsson har frågat mig om jag är beredd att medverka till att den lokala trafikservice behålls i SJ:s regi i Strömsunds samhälle vid en indragning av persontrafiken på bansträckan Ulriksfors–Strömsund.

Regeringen gav den 22 april 1982 SJ tillstånd att lägga ned persontrafiken på linjen Ulriksfors–Strömsund fr. o. m. den 23 maj 1982. Den planerade överflyttningen av trafiken till landsväg gör det möjligt att utöka antalet persontåg på inlandsbanan och att förkorta restiderna för resenärerna där.

I beslutet hänvisas till en överenskommelse som träffats mellan SJ, trafikhuvudmannen, länsstyrelsen och Strömsunds kommun. Enligt överenskommelsen kan SJ-biljetter beställas på järnvägsstationen i Ulriksfors och avhämtas där eller på postkontoret i Strömsund. SJ:s färdbiljetter skall gälla även i busstrafiken mellan Ulriksfors och Strömsund. Av överenskommelsen framgår också att styckegodset kommer att forslas direkt till och från företag. För privatpersoner kommer ett in- och utlämningsställe att anordnas i Strömsund.

Jag vill hänvisa till den överenskommelse som träffats mellan alla berörda parter. Jag är övertygad om att parterna kommit fram till en rimlig trafikorganisation, som totalt sett ger samhällsekonomiska vinster.

Anf. 17 SVEN HENRICSSON (vpk):

Herr talman! Jag får tacka för det svar jag har fått på min fråga.

Trafikservicen i Strömsund har blivit aktuell genom att man skall flytta över persontrafiken från järnväg till landsväg på sträckan Ulriksfors–Strömsund. Min fråga gäller inte själva överflyttningen av trafiken till landsväg. Det är en åtgärd som kan vara motiverad ur restidssynpunkt, eftersom man kan förkorta restiderna för resenärerna på inlandsbanan. Vad min fråga gäller är enbart hur man har tänkt sig att ordna den lokala servicen för allmänhet och företag på centralorten Strömsund.

Kommunikationsministern hänvisar i svaret till en överenskommelse som har träffats mellan SJ, länets trafikhuvudman och kommunen.

Överenskommelsen innebär i korthet att trafikservicen vid stationen i Strömsund skall upphöra och att stationen inom kort skall stängas. Man skall per telefon kunna beställa biljetter i Ulriksfors, och biljetterna skall sedan skickas med posten till Strömsund för att hämtas där. Av handlingarna framgår också att styckeogodshanteringen skall nyordnas. Godset skall forslas med lastbil från Östersund till Strömsund, detta trots att godståg med vagnslaster ändå går samma sträcka på järnvägen och trots att man numera från Strömsund med hjälp av en entreprenör direkt distribuerar till och från företagen det gods som fraktas – det rör sig om närmare 5 ton styckegods per dag.

Kommunikationsministern framhåller i svaret att han är "övertygad om" att vinsten med den nya ordningen är ett faktum. Det finns emellertid en part som inte alls har fått vara med om att utforma den nya ordningen, och det är den berörda personalen. Först sedan allt syns vara slutdiskuterat och klart har personalen blivit informerad. Den part som av erfarenhet vet hur arbetet bör bedrivas och väl känner till kundernas behov har alltså inte blivit tillfrågad. Bland köpmännen, de övriga företagarna och allmänheten finns ett klart uttalat missnöje.

Från Strömsund utgår nio reguljära busslinjer åt olika håll. Man kan säga att Strömsund ur turistsynpunkt är inkörsporren till norra Jämtlands fjäll- och vildmarksområde.

Jag kan inte tolka svaret på annat sätt än att kommunikationsministern anser att loppet mer eller mindre är kört, att det hela är klart och att det som är ordnat är bra. Kommunikationsministern tänker tydligen inte vidta någon speciell åtgärd. Jag får väl kommentera detta med att ortsbefolkningen får försöka utlösa en kraftigare opinion för att få behålla servicen i SJ:s regi. Stationsbyggnaden i Strömsund finns ju kvar, och i den finns goda lokaler, väntsal, godsmagasin m. m. Varför kan man då inte behålla denna service, trots att man flyttat över persontrafiken till landsväg?

Anf. 18 Kommunikationsministern CLAES ELMSTEDT:

Herr talman! Det är alltid förenat med vissa komplikationer, när sådana här förändringar måste göras. I det här fallet är ju, som jag nyss nämnde, alla inblandade parter överens om tagen, och då går det rimligtvis litet lättare. Men huruvida den ordning som man nu skall tillämpa är den för all framtid

Nr 144

Tisdagen den
11 maj 1982

Om SJ:s trafikservice i Strömsund

*Om medicinsk-
kirurgisk forsk-
nings inverkan
på patientbehand-
lingen*

allena saliggörande vet inte jag. Man har ju här kommit fram till ett sätt att lösa de problem som uppstår med anledning av den aktuella förändringen. Skulle det visa sig att den nya trafikorganisationen inte fungerar till någorlunda belåtenhet för dem som är berörda, utgår jag ifrån att man får göra de förändringar som erfarenheten visar är erforderliga. Det har hänt förr.

Anf. 19 SVEN HENRICSSON (vpk):

Herr talman! Det sistnämnda var ju på sätt och vis positivt, för det ger en öppning så till vida att det antyder att sista ordet inte är sagt i det här fallet. Om jag tolkar kommunikationsministern rätt, skall man kunna pröva sig fram på andra vägar, om det visar sig att det finns lämpligare lösningar. I detta lägger jag då in att man mycket väl kan tänka sig att vidmakthålla styckegodstrafik på järnvägen och sedan låta den entreprenör, som nu f. ö. har rustat sig med nytt fordon för att vara beredd på en ökad godstrafik, fortsätta att ombesörja godstrafiken inom samhället och även inom regionen.

Jag tolkar kommunikationsministerns senaste inlägg som en öppning, och jag hoppas att det också skall leda till en sådan i verkligheten.

Överläggningen var härmed avslutad.

8 § Svar på fråga 1981/82:348 om medicinsk-kirurgisk forsknings inverkan på patientbehandlingen

Anf. 20 Statsrådet KARIN AHRLAND:

Herr talman! Bonnie Bernström har frågat mig, dels om jag anser att patienter som ingår i forskningsprojekt skall informeras om att de gör så, dels vilka principer jag anser skall gälla vid beslut om medicinsk-kirurgiska forskningsprojekt där studierna utförs på patienter.

Frågan är föranledd av ett internationellt forskningsprojekt, den s.k. Ludwigstudien, som pågår vid vissa kirurgkliniker, bl. a. i Göteborg, och går ut på att resultatet av olika behandling efter bröstcanceroperation studeras.

Samtliga patienter som deltar i projektet har opererats med samma metod, nämligen på så sätt att hela bröstet tagits bort. Det har nu gjorts gällande att läkarna inte har "aktivt" informerat om metoden med s.k. bröstbevarande kirurgi.

Socialstyrelsen undersöker f.n. dessa förhållanden vid de berörda kliniker, bl. a. hur bestämmelserna i 5 § lagen (1980:11) om tillsyn över hälso- och sjukvårdspersonalen m. fl. har tillämpats. I nämnda paragraf sägs att den som har ansvaret för vården skall se till att patienten får upplysningar om sitt hälsotillstånd och om de behandlingsmetoder som står till buds.

Det följer av den allmänna läkarinstruktionen att varje patient skall få råd och behandling i enlighet med vetenskap och beprövad erfarenhet. Ett

forskningsprojekt får givetvis aldrig strida mot denna grundläggande princip.

Jag vill också erinra om den av Världsläkarförbundet år 1964 antagna s.k. Helsingforsdeklarationen. Av den framgår att varje forskningsprojekt, som innefattar försök på patienter, måste uppfylla högt ställda vetenskapliga och sjukvårdsmässiga krav samt granskas från etisk synpunkt. Regionala forskningsetiska kommittéer har inrättats vid samtliga medicinska fakulteter i landet. Svenska läkarsällskapet har dessutom en särskild delegation för etiska frågor.

Jag anser det självklart att patienter skall informeras om att de deltar i ett forskningsprojekt. Detta är också en förutsättning för att den etiska kommittén skall godkänna ett forskningsprojekt.

Jag vill till sist framhålla att en bärande princip i den nya hälso- och sjukvårdslagstiftningen är att vården och behandlingen så långt det är möjligt skall utformas och genomföras i samråd med patienten. Detta förutsätter att patienten blir välinformerad.

Anf. 21 BONNIE BERNSTRÖM (fp):

Herr talman! Jag tackar hälsovårdsministern för svaret.

Det är en känslig fråga bland patienter och uppenbarligen en kontroversiell fråga bland medicinsk expertis huruvida den bästa behandlingsmetoden vid bröstcancer är bröstbevarande kirurgi eller en behandlingsmetod som tar bort hela bröstet. Den som måste genomgå en bröstcanceroperation har naturligt en ångest och oro över att behandlingen inte varit tillräcklig men också ofta en känsla av att vara stympad om hela bröstet eller bröstena opererats bort.

När då klinikchefer beslutar att låta resultaten vid en av dessa behandlingsmetoder utgöra underlag i ett forskningsprojekt borde de ha insett att en information om de olika behandlingsmetoderna skulle ha varit aktiv och naturlig till patienterna. Detta med utgångspunkt från de etiska regler som gäller för forskningsprojekt.

Dessutom borde information om att behandlingsmetoden är underlag för ett forskningsprojekt också ha framförts till patienterna. Det finns annars i det här sammanhanget risk för att misstänka att forskningsprojektet styr behandlingsmetoden, vilket självfallet är oacceptabelt. Det är patienternas behov som skall styra forskningen och inte forskningen som skall styra behandlingen av patienterna.

I den s.k. Ludwigstudien har information till patienterna om olika behandlingsmetoder inte framförts. Inte heller har patienterna informerats om att de har ingått i ett forskningsprojekt. Detta har självfallet väckt debatt, men bemötts av läkarna i forskningsprojektet med att patienterna nu bara skräms. Ett bättre sätt är att läkarna ger den erforderliga informationen. Om det nu har blivit någon ändring eller inte på den punkten vet jag inte, och därför vill jag fråga statsrådet: Är statsrådet beredd att vidta åtgärder för att få till stånd en ändring i det här avseendet, om patienterna i den s.k. Ludwigstudien inte har fått den information som behövs? Anser statsrådet

*Om medicinsk-
kirurgisk forsk-
nings inverkan
på patientbehand-
lingen*

att läkarna i Ludwigstudien har följt de regler som bör gälla för deltagande i forskningsprojekt?

Anf. 22 Statsrådet KARIN AHRLAND:

Herr talman! Som jag sade i mitt svar undersöker socialstyrelsen f. n. exakt vad som har skett och inte skett i den s. k. Ludwigstudien i Göteborg. Av den anledningen skall jag inte uttala någon mening om huruvida det har begåtts felaktigheter eller inte i Göteborg. Det kommer utredningen, som bör ske förutsättningslöst även i det här fallet, att visa.

Jag tycker däremot det är mycket bra att socialstyrelsen granskar vad som har inträffat. Jag skall gärna säga att det vore fullständigt förkastligt om man på något sätt genom bristande information försökt tvinga på kvinnor en operation där hela bröstet tas bort om metoden med bröstbevarande kirurgi hade varit tillräcklig. Och det vore naturligtvis än värre om man hade gjort det mer av omsorg om ett internationellt forskningsprojekt än av omsorg om patienten. Jag hoppas att sådana misstankar skall kunna undanröjas genom socialstyrelsens undersökning.

Jag kan tillägga att den forskningsetiska kommittén i Göteborg bestämt har hävdad att Ludwigstudien i sig inte påverkar beslutet om operationsmetod. Men detta är f. n. föremål för socialstyrelsens prövning.

Jag vill återigen understryka att i den hälso- och sjukvårdslag som Bonnie Bernström förhoppningsvis skall vara med om att anta i riksdagen i början av juni står det klart och tydligt uttalat att patienterna skall informeras.

Anf. 23 BONNIE BERNSTRÖM (fp):

Herr talman! I artiklar i massmedia har kritik mot behandlingen i projektet bemötts av läkare på så sätt att de har sagt att de inte anser den bröstbevarande metoden vara tillförlitlig. Men vi anser att patienterna ändå skall ha information om olika metoder, även om inte alla läkare kan sluta upp fullständigt kring varje enskild behandlingsmetod.

Jag tycker att det svar på kritiken som givits i massmedia från de inblandade läkarnas sida rent ut sagt har varit ledsamt att läsa. Och jag hoppas verkligen att de tar del av statsrådets svar här i kammaren och förstår att patienterna hädanefter skall informeras om olika behandlingsmetoder, i synnerhet om patienterna ingår i olika forskningsprojekt.

Anf. 24 Statsrådet KARIN AHRLAND:

Herr talman! För att ingen oklarhet skall finnas vill jag gärna en gång till svara ja på frågan om de patienter som deltar i forskningsprojekt skall bli informerade eller inte. Det skall de.

Överläggningen var härmed avslutad.

Tisdagen den
11 maj 1982

Anf. 25 Statsrådet KARIN AHRLAND:

Herr talman! Maj Britt Theorin har frågat dels vad jag avser att vidta för åtgärder för att komma till rätta med problemet med förväxling av läkemedel via de kommersiella fantasinamnen, dels om jag är beredd att stoppa de kommersiella fantasinamnen och införa namn som är användningsorienterade och kemiskt beskrivande.

Det finns ca 2 500 registrerade farmaceutiska specialiteter i Sverige, dvs. läkemedel som säljs i tillverkarnas originalförpackning. Ett och samma läkemedel kan dock förekomma i olika former. Det kan t. ex. finnas både som tablett och som lösning, och det kan också finnas i varierande styrka. Antalet läkemedel är därför mindre och uppgår till ca 1 800. Internationellt sett har vi ett förhållandevis begränsat antal preparat.

I 5 § läkemedelsförordningen (1962:701) stadgas att en benämning på läkemedel inte får vara vilseledande med avseende på medlets sammansättning, verkan eller egenskaper i övrigt och inte heller får kunna leda till förväxling med något annat läkemedel. Enligt socialstyrelsens praxis bör åtminstone tre bokstäver skilja olika namn åt för att ett namn skall godkännas. Vidare stadgas att läkemedlets beståndsdelar som regel skall finnas deklarerade på förpackningen när det lämnas ut, om inte socialstyrelsen medgett annat.

Farmaceutiska specialiteter är vanligtvis registrerade varumärken. Varumärkesrätten regleras främst genom varumärkeslagen (1960:644) och kollektivmärkeslagen (1960:645). Registrering av varumärken sker i varumärkesregistret, som förs av patentverket. För att kunna registreras måste ett varumärke först och främst äga särskiljningsförmåga. Det får inte heller vara förväxlingsbart med annan näringsidkares namn eller firma, registrerade varumärken eller inarbetade kännetecken.

De bestämmelser som jag nu har redogjort för visar att nuvarande lagstiftning inom både läkemedelsområdet och varumärkesrätten redan ger goda möjligheter att hindra benämningar som kan medföra förväxling av läkemedel och att ingripa mot sådana benämningar.

Den fråga Maj Britt Theorin väcker om att införa namn på läkemedel som är användningsorienterade och kemiskt beskrivande, s. k. generiska namn, behandlades av riksdagen så sent som hösten 1981. Riksdagen avvisade då en motion om att märkning av läkemedel skulle ändras på så sätt att substansnamnet och tillverkningsföretagets namn skulle anges som huvudbeteckning på förpackningarna medan företagets eget märkesnamn endast skulle anges som underbeteckning. Enligt socialutskottets mening (SoU 1981/82:6) skulle nämligen sådana regler inte i nämnvärd utsträckning leda till att hanteringen på sjukhus och apotek förenklades. De kunde heller inte förväntas få någon större effekt på läkarnas ordinationer. Jag vill tillägga att generiska namn dessutom kan vara svåra att använda om flera aktiva substanser ingår i läkemedlet.

*Om åtgärder mot
förväxling av
läkemedel*

Tisdagen den
11 maj 1982

*Om åtgärder mot
förväxling av
läkemedel*

Herr talman! Samhället har givetvis ett övergripande ansvar för att en korrekt information om läkemedel ges så effektivt och rationellt som möjligt. I detta syfte har läkemedelsinformationsrådet inrättats. Det är ett organ för samråd och samverkan mellan företrädare för olika intressen inom läkemedelsområdet. Staten, Landstingsförbundet, Apoteksbolaget och läkemedelsindustrin är företrädare i rådet. Frågor av den karaktär som Maj Britt Theorin har tagit upp faller inom rådets kompetensområde.

Vid varje större sjukhus finns dessutom i allmänhet en läkemedelskommitté. Efter en kritisk granskning av för- och nackdelar med olika preparat utfärdar läkemedelskommittéerna rekommendationer om vilka läkemedel som i första hand bör användas. Vid val mellan likvärdiga preparat beaktas också ekonomiska aspekter. Den av Apoteksbolaget utgivna läkemedelshandboken innehåller bl. a. en redovisning av de olika kommittéernas preparatval. Riksrevisionsverket har nyligen lagt fram förslag som är ägnade att göra läkemedelskommittéernas arbete mera effektivt. Enligt verkets bedömning är det inte osannolikt att läkemedlen kan bli billigare genom sådana åtgärder.

Jag finner, herr talman, därför inte skäl att ta initiativ till ytterligare åtgärder när det gäller benämning av läkemedel.

Anf. 26 MAJ BRITT THEORIN (s):

Herr talman! Jag ber att få tacka statsrådet Ahrlund för svaret på min interpellation, men beklagar samtidigt hennes ljumma intresse.

Mylepsin och Myleran är varunamnen på två läkemedel. Mylepsin är ett medel mot kramper, och Myleran är ett cellgift, ett cancermedel. Likheten i dessa två läkemedels namn orsakade en ung kvinnas död ganska nyligen. För detta åtalas nu två läkare. Felordinationen grundade sig på namnförväxling, något som inte är en ovanlig företeelse. Risk finns naturligtvis att det inträffade dödsfallet kan följas av fler. Detta är bakgrunden till mina frågor till statsrådet.

Tyvärr tvingas jag konstatera att statsrådets intresse för att undvika sådana katastrofala förväxlingar i fortsättningen är av noll och intet värde. Visst kan man gömma sig bakom bestämmelser och byråkrati och hänvisa till regler, men om dessa regler inte fungerar i verkligheten och därtill är till för att legitimera ett felaktigt system och starka kommersiella intressen från läkemedelsindustrins sida, så måste man fråga sig vems intressen statsrådet egentligen företräder.

Det finns som jag ser det två motstridiga intressen. Det ena är samhällets och patientens behov av fullgoda läkemedel. Det andra är det kommersiella intresset att sälja så mycket läkemedel som möjligt. Läkemedelsindustrin vill ha kvar fantasinamnen just därför och önskar inte att läkemedel benämns efter grupplikheter eller gemensamma egenskaper, vilket sjukvården och patienterna har behov av. Det kommersiella intresset kommer därför i strid med användningsintresset. Läkarna har inget primärt intresse av fantasinamn på läkemedel i sig utan behov av att lätt identifiera och använda

läkemedel. Läke­medels­in­dus­tri­ens in­tes­sen att sälja så mycket som möjligt delas inte av sjuk­vårdens in­tes­sen.

Statsrådet uppger att många av de ca 2 500 registrerade farmaceutiska specialiteterna i Sverige finns i olika former, varför antalet läkemedel bara uppgår till ca 1 800. Nåja, även detta är en sanning med modifikation – kanske ca 1 800 läkemedelsnamn, men inte olika aktiva substanser. Antalet aktiva substanser kan kanske uppgå till några hundra. Vill man skydda industrins kommersiella intressen, dvs. att sälja så mycket läkemedel som möjligt, slår man alltså vakt om fantasinamn. Men det viktigaste ur sjukvårdens och patientens synvinkel måste vara att få användningsbeskrivning till stånd, så att patienten får sina behov tillfredsställda och förödande förväxlingar inte kan ske.

Låt mig försöka att göra detta begripligt genom ett exempel. Inom kirurgin heter en kniv en kniv. När en kirurg skär upp en böld använder han kniv. Om samma läkare sedan skall behandla denna böldinfektion med penicillin tvingas han att i stället för ordet penicillin använda ett firmanamn. Varför? Det finns inga rationella medicinska skäl för detta, endast kommersiella.

Statsrådet säger att det i 5 § läkemedelsförordningen stadgas att benämningen på läkemedel inte bör kunna leda till förväxlingar med något annat läkemedel. Så har ju faktiskt skett. Det har skett en förödande förväxling. En kvinna har dött på grund av denna förväxling. Statsrådet fortsätter: "Enligt socialstyrelsens praxis bör åtminstone tre bokstäver skilja olika namn åt för att ett namn skall godkännas." Skall man tolka detta som cynism eller ren dumhet? Ätminstone tre bokstäver skall skilja olika namn åt för att de skall bli godkända – fantastiska tanke!

Mylepsin och Myleran – där skiljer tre bokstäver namnen åt. Det är således helt formellt korrekt att godkänna dessa fantasinamn, även om de fyra första bokstäverna är desamma. Men likheten, trots att tre bokstäver skiljer namnen åt, ledde till döden för en ung kvinna. Man kan inte finna ett bättre exempel på meningslös byråkratisk papperskonstruktion.

Statsrådet säger att den fråga jag väckt om att införa namn på läkemedel som är användningsorienterade och kemiskt beskrivande, s.k. generiska namn, har riksdagen avvisat hösten 1981. Den motion statsrådet avser är motion 1889 av socialdemokraterna Kurt Hugosson och Olle Göransson. Den tar upp flera olika förslag inom läkemedelsområdet. Bl. a. anförs som huvudskäl att den svenska läkemedelsindustrin som säljer standardpreparat till låga priser har uppenbara svårigheter, därför att den inte har den marknadsföringsorganisation som de stora multinationella företagen har. Av detta skäl ville motionärerna se över märkningen av läkemedel och som huvudbeteckning låta det kemiska substansnamnet anges på förpackningen. Det skulle underlätta jämförelsen mellan likvärdiga preparat och förenkla hanteringen på sjukhus och apotek. Utskottet menade att sådana generella obligatoriska regler inte borde införas, då det i nämnvärd utsträckning inte skulle leda till förenkling av hanteringen på sjukhus och apotek.

Nåväl, det är inte detta jag har varit ute efter. Det är inte det här jag har frågat om, och det är faktiskt ganska irrelevant att ta in det, även om vi har

Tisdagen den
11 maj 1982

*Om åtgärder mot
förväxling av
läkemedel*

haft samma mål: att få en beskrivning utifrån användningsområdet. Jag har tagit upp samma tanke och förslag därför att det är viktigt att läkemedel inte kan förväxlas och mot bakgrund av den katastrofala förväxling som ledde till en ung kvinnas död. Denna förväxling har tydligen inte alls påverkat statsrådet.

Jag kan tyvärr inte tolka statsrådets svar på annat sätt än så, att de kommersiella intressena får ta över sjukvårdsintressena. Statsrådet har inte för avsikt att göra något för att komma till rätta med problemet med förväxlingen av läkemedel via de kommersiella fantasinamnen, trots att den har kostat människoliv. Det är bara att beklaga att statsrådet känner sig nöjd med nuvarande system. Den medicinska säkerheten kräver såväl en minskning av antalet läkemedel på marknaden som ett nytt märkningssystem i stället för kommersiella fantasinamn.

Det sägs ofta att makt snabbt korrumpärar. Det tycker jag att man kan ifrågasätta. Men jag tillåter mig ändå att hysa förhoppningen att kvinnor i politiken skall behålla sin sälta och skärpa och inte låta sig förvandlas av position eller byråkrati. Tyvärr tvingas jag konstatera att statsrådet Ahrland inte har samma sälta och engagemang som riksdagsmannen Ahrland.

Anf. 27 Statsrådet KARIN AHR LAND:

Herr talman! Jag lämnar det där med sälta därhän. Men låt mig vara knivskarp och berätta för Maj Britt Theorin att en kniv inom kirurgin inte heter en kniv utan skalpell – det har jag lärt mig sedan jag blev statsråd.

Jag förstår vad det är som har föranlett Maj Britt Theorins fråga. Det är alltid bra att uppmärksamma sådana tragiska händelser. Men att av en – mycket beklaglig och olycklig – händelse omedelbart dra de slutsatser som Maj Britt Theorin gör är jag inte riktigt beredd till. Jag vill först och främst inte utan vidare påstå att den här händelsen hade kunnat undvikas om man i stället haft generiska namn.

Maj Britt Theorin talade om penicillin och olika namn. Låt mig då säga att de kommersiella namnen i och för sig är ointressanta. Men jag måste medge att de är ganska praktiska. Jag tror att det för de flesta är enklare att säga Treo än att säga acetylsalicylsyra med koffein, och Celoken i stället för metoprololtartrat. Det är det i varje fall för mig – jag skall gärna hjälpa stenograferna stava sedan.

Vidare är de generiska namnen inte framtagna med hänsyn till risker för förväxlingar på grund av likheter i skrift och tal. Hur många förväxlingar hade inte kunnat uppstå om man använt följande benämningar: isoaminil, isoniazid, isoprenalin, isopropamid, isosorbid och isoxsuprin. Det är trots allt i dagligt umgänge lättare med motsvarande serie av handelsnamn: Peracon, Tibinide, Isoprenalin, Stembid, Sorbangil, Duvadilan – inte för att de är särskilt enkla heller, men de är icke lika förväxlingsbara. Det är i varje fall ett skäl för att inte nu göra någonting.

Dessutom respekterar jag riksdagen, Maj Britt Theorin, och riksdagen var enhällig. I socialutskottet fanns det ingen reservation när den här frågan behandlades under hösten. Då är det orimligt att tänka sig att jag några

månader efteråt skulle vara beredd att företa stora förändringar.

Maj Britt Theorin sade att vi har alldeles för många läkemedel. Kanhända är det så i vissa fall. Jag kan hålla med Maj Britt Theorin om att det förekommer en kommersialism när det gäller vitaminer. Där är det en flora utan like. Men i många andra fall kan det faktiskt vara en fördel med många läkemedel. Det finns nämligen ofta läkemedel med i och för sig samma verkan men med olika biverkningar, och vad den ene tål kanske den andre inte tål.

Anf. 28 MAJ BRITT THEORIN (s):

Herr talman! Även jag har en viss sjukvårdserfarenhet. Jag vet att en kniv heter skalpell. Jag har själv arbetat som läkarsekreterare. Jag använde ordet kniv för att göra det enklare även för andra att förstå. Men skalpellen används som skalpell – den har inte en firmabeteckning. Det är däri skillnaden består. Man skall inte tvingas använda en firmabeteckning för ett redskap som man skall använda inom sjukvården.

På grund av en enda olyckshändelse är statsrådet inte beredd att göra några större förändringar. Ja, det är en olyckshändelse som har kostat en människas livet. Och det är alldeles uppenbart att hade dessa två läkemedel haft sina generiska benämningar hade aldrig en förväxling kunnat ske. Det är faktiskt väldigt enkelt att rabbla upp långa generiska namn i riksdagen, men det förhåller sig ju inte så att patienten går till apoteket och ber att få de här läkemedlen. Ett nytt märkningssystem behövs för att förväxling inte skall ske inom sjukvården, för att läkare inte skall ta fel, för att underlätta för läkare och för att minska det stora kommersiella trycket, som är det enda som ligger bakom firmanamnet. Det är av kommersiella skäl som läkemedelsindustrin inte är intresserad av att använda de generiska namnen. Statsrådet Ahrlund är mer intresserad av de kommersiella intressena än av att vidta åtgärder för att undvika förväxlingar som leder till människors död. Det är att beklaga.

Jag har vid några tillfällen tidigare i riksdagen tagit upp frågan om mängden av läkemedel. Det gäller inte bara vitaminer, det gäller också mängder av likvärdiga läkemedel. Och jag menar fortfarande att det borde vara rimligt att det för registrering av ett läkemedel borde krävas att det är dokumenterat att läkemedlet tillför något nytt och verkligen är av medicinskt värde. Så är inte fallet nu. Den enda marknad där man inte borde ha något kommersiellt tryck utan där man borde utgå från människors sjukvårdsbehov är i dag styrd av de kommersiella intressena och ganska mycket av de multinationella kommersiella intressena. Det borde alltså vara av värde både för sjukvården, för den svenska läkemedelsindustrin och framför allt för patienterna om statsrådet vore litet mer öppen och försiktig och inte så snabb att säga att man inte skall göra någonting.

Riksdagen har fattat ett beslut. Ja, men efter det att riksdagen fattade sitt beslut har vi fått vetskap om att en människa har dött på grund av läkemedelsförväxling. Jag är inte övertygad om att riksdagen med den kunskapen så oreserverat hade sagt nej. Socialutskottets argument för sitt

Tisdagen den
11 maj 1982

*Om åtgärder mot
förväxling av
läkemedel*

ställningstagande var att den föreslagna förändringen av märkning av läkemedel inte skulle innebära så stora förenklingar på sjukhus och apotek. Men det gäller faktiskt hela samhället och inte bara sjukhusen och apoteken. Och det gäller framför allt att människor skall kunna känna trygghet. Läkemedel skall vara till för att människor skall bli friska eller få lindring i sina sjukdomar. Människor skall inte behöva riskera livet på grund av förväxlingsrisker.

Det var i alla fall något uppfriskande i statsrådets uttalande att de kommersiella namnen i och för sig är ointressanta. Då kanske man kan ha förhoppningar om att den gamla sältan kommer tillbaka och att statsrådet litet mer funderar över hur man på bästa sätt skall tillgodose sjukvårdens intressen och inte i första hand de kommersiella läkemedelsintressena.

Anf. 29 Statsrådet KARIN AHRLAND:

Herr talman! På en punkt tror jag att Maj Britt Theorin och jag aldrig kan bli överens, på en annan punkt kan vi säkert bli det. Vi kan inte förenas i Maj Britt Theorins önskemål om att socialisera läkemedelsindustrin, vilket skymtat fram i hennes utläggningar. Jag tror inte att vi får bättre mediciner, om företagen är statliga. Min ambition är att vi skall ha bra mediciner, och där tror jag att vi är ense.

Maj Britt Theorin återkommer till detta med förväxlingar. Jag skall inte upprepa för stenograferna de generiska beteckningar som jag rabblade upp förut och som liknar varandra. Men jag vill bestämt hävda att det är precis lika enkelt att förväxla eller lika svårt att hålla isär dessa beteckningar, som är mycket lika, som de två preparatnamn Maj Britt Theorin har tagit upp.

Herr talman! Jag har den uppfattningen att de mekanismer som gör att man förväxlar namnen säkert är mycket komplicerade och inte bara kan förklaras av att läkemedelsnamnen låter lika – eller ser likadana ut vid en slarvig utskrift, för det kan naturligtvis också hända. Nu är det så – och det kanske Maj Britt Theorin vill se som något mera positivt i alla fall – att socialstyrelsen, som jag sade, granskar alla namn just med utgångspunkt i att man inte skall kunna förväxla dem. De förväxlingar som uppstår gäller ofta namn som har mycket litet gemensamt, och därför är det troligt att det också är andra faktorer som påverkar förväxlingsbenägenheten. Man kan associera fel eller förknippa viss information med fel läkemedel. Det brukar kallas för den mänskliga faktorn. Det får tyvärr, på alla möjliga samhällsområden, emellanåt mycket tragiska konsekvenser. Men det är mycket svårt att förutse vilka namn som kan ge upphov till förväxling, och därför är det nödvändigt att också vidta andra åtgärder.

Det skulle t. ex. gå att vidta ytterligare åtgärder om läkaren som skriver ut ett recept förutom namnet – antingen det är generiskt eller en varumärkesbeteckning – också sätter ut ändamålet med behandlingen på receptet. Om han gör det, bör en kunnig apotekare kunna lägga ihop 1 och 2 och märka om läkaren har gjort något underligt – och då bör det finnas möjlighet till telefonkontakt mellan dem. Hade vi haft ett sådant system, skulle kanske den tragiska händelse som nu har inträffat ha kunnat undvikas.

Jag vill säga Maj Britt Theorin att socialstyrelsen f. n. bedriver en försöksverksamhet med en ny receptblankett, som förutsätter att ändamålet med behandlingen införs på blanketten. Den försöksverksamheten kommer att avslutas inom kort, och troligen leder den till att en ny receptblankett kommer fr. o. m. 1983. Det skulle vara en ytterligare kontrollmöjlighet.

Anf. 30 MAJ BRITT THEORIN (s):

Herr talman! Får jag bara klargöra en sak. När jag har tagit upp dessa frågor har jag inte gått på enbart en generisk beskrivning. Jag har talat om ett användningsorienterat och kemiskt beskrivande märkningssystem. Det hindrar naturligtvis inte i och för sig att företagets namn tillförs läkemedlet som andra namn. Fördelen med att ta bort fantasinamnen är dels att man kan minska antalet beteckningar på läkemedel, dels att läkarna då också kan komma att tänka i de farmakologiska banorna – och de farmakologiska termerna är ganska logiska – i fråga om farmakologiska gruppers verkan och biverkan, i stället för att som nu tvingas att belasta minnet med märkesnamn.

Men, statsrådet Ahrland, om Myleran hade betecknats generiskt hade det hetat Busulfan. Om Mylepsin hade betecknats generiskt hade det hetat Primidon. Någon förväxling hade då absolut inte kunnat ske mellan dessa läkemedel.

Visst är det bra om man också kan föra in ändamålet – och jag har naturligtvis ingenting emot att man gör det. Men jag tror fortfarande att det finns två klart motstridiga intressen, som det vore bra om statsrådet vore medveten om, nämligen sjukvårdsområdets, patienternas och sjukvårdens legitima behov resp. det kommersiella intresset att sälja så mycket som möjligt. Det kommersiella intresset gynnas av att man inte har kemiskt beskrivande märkningssystem utan fantasinamn. Men det patienten har behov av – för sin egen säkerhet – är naturligtvis ett användningsorienterat och kemiskt beskrivande märkningssystem. Ett sådant skulle sannolikt både minska antalet läkemedel på marknaden och innebära att de kommersiella fantasinamnen försvinner.

Så till frågan om socialisering av läkemedelsindustrin. Frågan har inte diskuterats i dag. För ganska många år sedan tillät jag mig att i den här kammaren säga att därest man inte kunde komma fram till en begränsning av den kommersiella läkemedelsindustrins exploatering av människors behov av läkemedel, vore det kanske rimligt att överväga en socialisering.

Det är inte obekant för fru Ahrland att socialdemokratin på allvar har talat om hur läkemedelsindustrin måste föras över i samhällets ägo. Det har vi gjort bl. a. just därför att de kommersiella intressena inte skall kunna tillåtas att exploatera människors behov av goda läkemedel. Den debatten tycker jag dock inte hör hemma här i dag, och jag har inte heller tagit upp den. Vad jag har tagit upp är att en människa har förolyckats på grund av fantasinamn på läkemedel. Jag tycker det är rimligt att statsrådet beaktar vad detta kan leda till, och vilka konsekvenser hon själv skall dra av det.

Tisdagen den
11 maj 1982

*Om åtgärder mot
förväxling av
läkemedel*

Anf. 31 Statsrådet KARIN AHRLAND:

Herr talman! Det är läkare som skriver ut recept på mediciner som är receptbelagda, Maj Britt Theorin. Varför skulle en läkare som vet vad en medicin innehåller bli mer lockad att skriva ut den om den har ett kommersiellt fantasinamn, som Maj Britt Theorin kallade det.

Jag misstänker inte Sveriges läkarkår för att välja läkemedel med tanke på dess namn, utan jag tror faktiskt att Sveriges läkarkår funderar på läkemedlets verkningar innan man skriver ut det. Jag har ingen anledning att misstänka något annat.

Maj Britt Theorin har alltså en annan uppfattning än jag om läkemedelsindustrins syften och tror att den bara har sneda vinstintressen, och hon vill av den anledningen socialisera den. Jag tror faktiskt att läkemedelsindustrin också vill göra goda medikament.

Jag vill emellertid tillägga att om man vill ha en ökad användning av generiska namn där det är lämpligt, så har jag självfallet inget emot det. Läkarnas utbildning i farmakologi bygger på generiska namn, och det finns mycket som talar för den metoden. En del läkare skulle föredra att skriva ut läkemedel med sådana namn och då är det, Maj Britt Theorin, fullt möjligt för dem att göra det. Det enda de dessutom måste ange är tillverkarens namn – och detta kan de ta reda på i katalogerna.

Anf. 32 MAJ BRITT THEORIN (s):

Herr talman! Det låter, fru Ahrland, intressant att läkarna skriver ut bara efter behov. Jag misstänker inte heller Sveriges läkarkår för att vara marknadsförare för svensk läkemedelsindustri. Men jag har så mycket erfarenhet från min tid inom sjukvården att jag vet hur marknadsföringen går till från läkemedelsindustrins sida. Låt mig ge ett enda litet exempel.

På en konferens där man diskuterade marknadsföringen av läkemedel kom en läkare som deltog i debatten in med en sopsäck och hällde ut dess innehåll på ett bord och sade: ”Detta har man under ett år försett mig med från läkemedelsindustrins sida.” Det kallas för kommersiell marknadsföring.

Det ligger i läkemedelsindustrins intressen – legitima eller ej – att sälja så mycket läkemedel som möjligt. Det gör man bl. a. med hjälp av fantasinamn. Tar man bort fantasinamnen och visar upp att mängder av läkemedel är likvärdiga så minskar intresset för att köpa olika läkemedel, eftersom de har i princip samma effekt. Därmed skulle det kommersiella intresset inte kunna tillgodoses. Även om man har olika åsikter om socialisering så kan man inte blunda för verkligheten, fru Ahrland. Det är kommersiella intressen som styr läkemedelsindustrin. Men det bör vara i statsrådets och mitt intresse att bevaka patienternas behov av bra läkemedel, så att de inte skall tvingas bli utsatta för sådana risker som förväxling av fantasinamn kan leda till.

Anf. 33 Statsrådet KARIN AHRLAND:

Herr talman! Läkemedelsindustrin skulle över huvud taget inte kunna existera, om inte Maj Britt Theorin, jag, talmannen och de flesta andra här i

landet då och då blev sjuka och behövde medicin. Det är trots allt främst behovet av medicin som är läkemedelsindustrins styrmedel.

Men, herr talman, låt mig få ställa en enda fråga till Maj Britt Theorin: Vilket år hölls den konferens då läkaren öste ut medikamenter?

Anf. 34 MAJ BRITT THEORIN (s):

Herr talman! Om jag minns rätt hölls den 1977. Jag tror inte att förändringen har varit så rasande radikal sedan dess.

Anf. 35 Statsrådet KARIN AHRLAND:

Herr talman! Min fråga var föranledd av att det under de allra senaste åren har förts en fullt befogad debatt om det utösande av medikamenter vilket Maj Britt Theorin tog upp. Den debatten har såvitt jag vet faktiskt också haft en verkan. Man fortsätter inte på samma sätt som förut med detta.

Överläggningen var härmed avslutad.

10 § Föredrogs och hänvisades

Motion

1981/82:2539 till skatteutskottet

11 § Föredrogs men bordlades åter

Konstitutionsutskottets betänkande 1981/82:28

Skatteutskottets betänkanden 1981/82:58, 63 och 69

Socialutskottets betänkande 1981/82:44

Utbildningsutskottets betänkanden 1981/82:24, 25 och 30

Jordbruksutskottets betänkanden 1981/82:34 och 37

12 § Anf. 36 TREDJE VICE TALMANNEN:

Jag får meddela att på morgondagens föredragningslista sätts konstitutionsutskottets betänkande 35 främst bland två gånger bordlagda ärenden.

13 § Anmälades och bordlades

Propositionerna

1981/82:222 Ändring i vallagen (1972:620), m. m.

1981/82:223 Avdrag för avgifter till stiftelsen Svenska Filminstitutet

14 § Anmälades och bordlades

Motionerna

1981/82:2540 av Erik Wärnberg m. fl.

Rätten till avdrag för mervärdskatt i vissa fall, m. m. (prop. 1981/82:214)

Nr 144

Tisdagen den
11 maj 1982

*Om åtgärder mot
förväxling av
läkemedel*

Nr 144

Tisdagen den
11 maj 1982

1981/82:2541 av *Rune Gustavsson m. fl.*

1981/82:2542 av *Eivor Marklund m. fl.*

Förbättringar av vårdbidraget till föräldrar med handikappade barn, m. m.
(prop. 1981/82:216)

*Meddelande om
frågor*

15 § Anmäldes och bordlades

Socialförsäkringsutskottets betänkande

1981/82:12 Anslag till riksförsäkringsverket och de allmänna försäkringskas-
sorna m. m. (prop. 1981/82:100)

16 § Meddelande om frågor

Meddelades att följande frågor framstälts

den 10 maj

1981/82:379 av *John Andersson* (vpk) till arbetsmarknadsministern om
driften vid SAFAC:s verkstad i Dorotea:

Som en följd av statens minskade anslag till Samhällsföretag kommer enligt uppgift SAFAC i Västerbotten att stänga verkstaden i Dorotea. Åtgärden skulle beröra 20–25 anställda i Dorotea, vilka därigenom tvingas pendla till Vilhelmina och Åsle för att sättas in på SAFAC:s verkstäder där. Dorotea är redan tidigare mycket hårt drabbat av arbetslöshet.

Jag vill därför ställa följande fråga till arbetsmarknadsministern:

Är arbetsmarknadsministern beredd att vidta åtgärder så att driften vid den nämnda verkstaden i Dorotea kan fortsättas?

1981/82:380 av *Görel Bohlin* (m) till kommunikationsministern om den planerade bron över järnvägen vid Märsta:

I vägförvaltningens förslag till prioriterade objekt för flerårs- och fördelningsplaner perioden 1984–1993 har ett av Sigtuna kommun högt prioriterat objekt, en bro över järnvägen, väg 905, givits prioriteringsgrad 29 och *inte* medtagits inom objektsinventeringsvolymen, som för länets del är 1 800 milj. kr.

Den ifrågasatt bron över järnvägen har en grundläggande betydelse för räddningstjänsten vid Arlanda, genom att Sigtuna brandkår har ett ansvar för denna och dessutom för att kommunens arbetsområde med bl. a. en färgfabrik snabbt kan nås med utryckningsfordon. Den alternativa utryckningsvägen är antingen via en väg som går över en bevakad järnvägsövergång, vilket innebär stor risk för förseningar när järnvägsbomarna faller, eller via en väg som är avsevärt längre.

Vill kommunikationsministern medverka till att den ifrågasatt bron över järnvägen vid Märsta snarast kommer till utförande?

1981/82:381 av *Görel Bohlin* (m) till statsrådet *Karin Ahrland* om hygienien på sjukhus:

Genom en anmälan till förtroendenämnden i Stockholms läns landsting uppmärksammades nämnden på en aktuell händelse. Uppgiftslämnaren skulle opereras och genomgick då givetvis alla de rutiner av hygienisk art som är regel i samband med en operation. Slutligen placerades hon i sänghallen strax före operationen. I samma sänghall befann sig en hel familj, invandrarfamilj, som samlats omkring en äldre sjuk man. Bl. a. av klädseln att döma hade familjen inte varit föremål för några hygieniska försiktighetsmått, och man kan på goda grunder anta att det skydd mot infektioner man avsett att ge patienterna före operationen betänkligt försvagades, allra helst som familjemedlemmarna uppehöll sig även vid medpatienternas sängar.

Händelsen har bekräftats av ifrågavarande klinik, och man har menat att hänsyn måste tas till kultur och vanor hos de människor som invandrat till vårt land.

Händelsen tyder enligt min mening på att man i sin välvillighet eftersatte övriga patients säkerhet, när ett antal personer tilläts att utan tvättningsprocedurer och klädbyte komma in till antiseptiskt behandlade patienter.

Jag vill därför fråga sjukvårdsministern om statsrådet vill medverka till att instruktioner ges ut till all sjukvårdspersonal beträffande deras skyldighet att hålla personer som skall opereras och som genomgått antiseptisk behandling avskilda.

den 11 maj

1981/82:382 av *Lennart Brunander* (c) till jordbruksministern om stödet till odling av proteingrödor:

I dag utgår ett statligt stöd till odling av foderärt och åkerbönor, för att på det sättet stimulera svenska jordbrukare till ökad odling av proteingrödor.

Det är mycket bra att det här stödet finns, men som reglerna nu är utformade kan inte den som odlar dessa grödor och använder dem i sin egen produktion få del av stödet. Stödet utbetalas nämligen till foderindustrin och kommer på så sätt endast de odlare till del som odlar arter och bönor till avsalu.

Detta förhållande är inte bra, eftersom det stimulerar odlaren att sälja sin gröda i stället för att använda den i sin egen produktion. Genom detta förfarande lägger man ökade transport- och hanteringskostnader på jordbruket.

Med anledning av det anförda önskar jag ställa följande fråga till jordbruksministern:

Är jordbruksministern medveten om detta missförhållande, och vad är jordbruksministern beredd att göra för att rätta till det?

Nr 144

Tisdagen den
11 maj 1982

*Meddelande om
frågor*

Tisdagen den
11 maj 1982

*Meddelande om
frågor*

1981/82:383 av *Margareta Winberg* (s) till industriministern om sysselsättningen m. m. vid Waplans Mekaniska Verkstads AB:

Waplans Mekaniska Verkstads AB är ett företag i Jämtlands län som vid ett par tillfällen har erhållit lokaliseringsstöd.

Nu har uppgifter framkommit som tyder på att både tillverknings- och försäljningsrätten till barktrumman har sålts. Mycket talar för att sysselsättningen på sikt därmed är hotad.

Mot bakgrund av det anförda vill jag fråga industriministern:

1. Är statsrådet beredd att redovisa industridepartementets syn på försäljnings- och produktionsförhållandena vid Waplans Mekaniska Verkstads AB i Krokoms kommun?

2. Är statsrådet beredd att redovisa på vilket sätt företaget har fullgjort sina förpliktelser i samband med erhållna lokaliseringsmedel?

3. Hur bedömer statsrådet företagens möjligheter att långsiktigt trygga sysselsättningen för företagets anställda?

1981/82:384 av *Jörgen Ullenhag* (fp) till industriministern om lokaliseringen av det planerade internationella centret för gen- och bioteknik:

FN:s industriorgan UNIDO undersöker f. n. förutsättningarna för att inrätta ett internationellt centrum för genteknik och bioteknik. Enligt planerna skall vetenskapsmän och tekniker från både i- och u-länder där gemensamt arbeta i ett forsknings- och utvecklingsarbete med problem av intresse för u-länderna. Personalstaben beräknas uppgå till 100 personer.

En lokalisering till Sverige skulle ge landet många fördelar. Vid Biomedicinska Centrum (BMC) i Uppsala finns en för hela Europa unik samlad bred kompetens inom medicin, biokemi, biomedicin, farmaci, veterinärmedicin och agrikultur. Därmed har BMC och övriga biovetenskaper i Uppsala en enastående potential för att ge det nödvändiga stödet till UNIDO-centret.

Mot denna bakgrund vill jag ställa följande fråga till industriministern:

Vill industriministern arbeta för att det planerade internationella centret för genteknik och bioteknik förläggs till Sverige och Uppsala?

1981/82:385 av *Ingvar Eriksson* (m) till industriministern om den svenska trätoffelindustrin:

Sedan 1978 har ett stort antal trätoffelfabriker lagts ner, enligt uppgift 63 stycken. Samtidigt har trätoffelproduktionen ökat kraftigt inom stiftelsen Samhällsföretag. Dessutom har Samhällsföretag genom sitt år 1980 bildade säljbolag Samhall startat exportprojektet "Trolls" på USA-marknaden – enligt uppgift ett mycket dyrbart projekt, då satsningen av allt att döma varit misslyckad.

Det har tidigare och särskilt under senare tid uttalats stor oro bland övriga svenska trätoffeltillverkare och exportörer över utvecklingen på de olika

marknaderna. Flera företag har varslat personal, och osäkerheten om framtiden är stor.

Vilka åtgärder överväger industriministern att vidtaga i syfte att vidmakthålla en svensk livskraftig trätoffelindustri också i framtiden?

Har industriministern för avsikt att närmare granska förhållandena bakom det misslyckade "Trollsprojektet" i USA?

17 § Kammaren åtskildes kl. 16.07.

In fidem

SUNE K. JOHANSSON

/Solveig Gemert

Nr 144

Tisdagen den
11 maj 1982

*Meddelande om
frågor*